

**КОМУНІКАТИВНО-СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕКСТУ ЯК
ОБ'ЄКТА МІЖДИСЦИПЛІНАРНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ**

Матковська Г.О.

викладач кафедри англійської мови технічного спрямування №1
факультету лінгвістики
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний Інститут»

Дослідження тексту посідає чільне місце у сучасних лінгвістичних студіях. Його розглядають як 1) знак (складний знак або знакова послідовність) з точки зору його структурних, змістових й функціональних (комунікативних, і прагматичних) особливостей, парадигматичних і синтагматичних відношень; 2) динамічну одиницю текстотворення і його розуміння; 3) компонент культури, засіб міжкультурної комунікації; 4) психо- й соціокультурне явище; 5) комплексний міждисциплінарний об'єкт, що виник на межі лінгвістичних, філософських, психологічних, культурологічних і концепцій [3, с. 14]. Наприклад, в межах комунікативного підходу Н.В. Панченко пропонує визначати текст як комунікативно напрямлений і прагматично значущий складний знак лінгвістичної природи, що представляє учасників комунікативного акту у текстовій особистості Homo Loquens, йому притаманні ознаки евокативності й ситуативності; механізми існування тексту засновані на його здатності до комунікативної трансформації [3, с. 23].

І. Р. Гальперін дає визначає поняття тексту як результат процесу мовленнєвої творчості, якому притаманні такі риси як завершеність, об'єктивована у формі письмового документу, літературно опрацьована відповідно до типу цього документу, твір, що складається із назви (заголовка) й ряду особливих одиниць (надфразових єдностей), які об'єднуються завдяки різним типам лексичних, граматичних, логічних, стилістичних зв'язків; текст

також характеризується наявністю комунікативної мети і прагматичної установки [2, с. 18].

Розглядаючи структуру тексту, дослідники користуються принципом ієрархічності й виокремлюють у ньому різні рівні (наприклад, композиційний, стилістичний, образний та інші). Парадигматична ієрархічність полягає у виокремленні рівнів організації тексту й одиниць, що їх утворюють. Тут розрізняють фонетичний, морфологічний, лексичний і синтаксичний рівні. Але, за словами Н.В. Панченко, така структурна схема нівелює особливу природу тексту й ототожнює його з мовленням [3, с. 50]. Дослідниця стверджує, що між рівнями мовної системи й тексту не може бути повної відповідності. Для прикладу, Л.В. Щерба наполягав на наявності суперсегментного рівня структури тексту, що охоплював ритмічний, ритмо-мелодійний і метро-ритмічний підрівні [4, с.35-37].

У сучасних текстологічних дослідженнях переважає комплексний підхід до визначення структурної організації тексту. Так, Н.С. Болотнова виокремила два аспекти організації тексту: лінгвістичний та екстралінгвістичний (мовний і позамовний). Згідно з цими аспектами вона розрізняє два універсальні рівні тексту – інформаційно-смісловий і прагматичний. До лінгвістичного аспекту належать фонетичний, морфологічний, лексичний, синтаксичний підрівні в межах інформаційно-сміслового рівня і експресивно-стилістичний і функціонально-стилістичний підрівні, що входять до прагматичного рівня. Екстралінгвістичний аспект тексту характеризується тим, що формується у свідомості суб'єкта, який творить текст, у процесі втілення замислу – теми, ідеї, образи, матеріал дійсності, емоції тощо [1, с. 29]. Отже, предметно-логічний, тематичний і сюжетно-композиційний підрівні належать до інформаційно-сміслового рівня, а емоційний, образний та ідейний – до прагматичного.

Література:

1. Болотнова Н.С. Художественный текст в коммуникативном аспекте и комплексный анализ единиц лексического уровня. / Н.С. Болотнова. – Томск: Изд-во Томского университета, 1992. – 312 с.
2. Гальперин И.Р. Текст как объект лингвистического исследования. М.: Наука, 1981. – 138с.
3. Панченко Н.В. Теория текста: учебное пособие. / Н.В. Панченко, И.Ю. Качесова, Л.М. Комиссарова и др. - М.: Флинта, Наука, 2010. – 132 с.
4. Щерба Л.В. Избранные работы по русскому языку. М.: Государственное учебно-педагогическое издательство министерства просвещения РСФСР, 1957. – 188 с.